

Herättäjä-Yhdistys ry
PL 21, 62101 Lapua
Puh. 0400 805 904
hy@h-y.fi
www.h-y.fi
www.herattajajuhlat.fi

lauantai / lördag 6.7.2024

kaksikieliset sateenkaariseurat / tvåspråkigt regnbågsmöte klo / kl 17.00

Tommi Lehtonen

Kaikki tietävät, että tunnetuin kristillinen rukous on ”Isä meidän”. Olemme niin tottuneita rukouksen sanamuotoon, ettemme välttämättä ajattele, että siinä viitataan Jumalan sukupuoleen.

Kielen sukupuolittuneisuus on ylipäättään niin laajaa ja pinttynyttä, ettemme aina tunnista sitä. Esimerkiksi mies-loppuisissa sanoissa on paljon sellaisia, jotka voivat tarkoittaa sekä miestä että naista: on asiamies, esimies, kirvesmies, varusmies ja niin edelleen. Jos kielen sukupuolittuneisuutta on vaikea tunnistaa, niin vielä vaikeampaa on tunnistaa kielen liittyvää vallankäyttöä. Sitä on esimerkiksi se, että mies asetetaan ihmisen perusmuodoksi.

Ehkä monikin meistä seuravieraista katsoo, että Jumalalla ei ole varsinaisesti sukupuolta. Joku voi ajatella, että sukupuolta koskevat luonnehdinnat Jumalasta ovat vertauskuvia. Niitä ei pidä ottaa kirjaimellisesti.

Jos ajattelet, että sukupuolittuneet luonnehdinnat Jumalasta ovat vertauskuvia, niin saatat tarkoittaa jotain tämäntapaista: Jumalalla on piirteitä ja hän tekee asioita, jotka ovat jossain suhteessa maskuliinisia ja isällisiä ja toisissa suhteissa feminiinisiä ja äidillisiä. Tällainen ajatuskulku on saanut monet pohtimaan, voisiko Jumalaa kutsua myös äidiksi. Hätäisimmät kiirehtivät kuitenkin muistuttamaan, että silloin äiti on vertauskuva. Kysymys Jumalan sukupuolesta väistetään toteamalla, että hän on salattu ja tutkimaton.

Uskontunnustusta ja Isän meidän -rukousta toistamalla totutaan ajatukseen, että Jumala on Isä ja että hänellä on Poika. Historian perintönä – jonkun mielestä painolastina – Jumalaa kutsutaan myös Herraksi ja Kuninkaaksi. Nekin viittaavat mieheen, vaikka emme välttämättä kiinnitä huomiota siihen.

Vertailun vuoksi roomalais-katoliset kristityt puhuvat paljon myös Rouvastamme, nimittäin Neitsyt Mariasta. Häntä ortodoksit puolestaan kutsuvat Jumalan synnyttäjäksi.

Useimmat pitävät selvänä, että historian Jeesus oli biologiselta sukupuoleltaan mies. Sitä ei kuitenkaan evankeliumeissa korosteta eikä ajatusta kehitetä sen pidemmälle. Evankeliumit piirtävät kuvan Jeesuksesta, joka on opettaja ja parantaja. Hän oli myös puuseppä. Evankeliumien perusteella Jeesus oli kuulijoidensa mielestä vaikuttava puhuja ja ihmeiden tekijä.

Jeesuksen tehtävien ja luonteenpiirteiden sukupuolisuutta koskeva arviointi riippuu vahvasti kulttuurista ja aikakaudesta. Oman aikamme Suomessa opettajan, hoitajan ja lääkärin tehtäviä monet pitävät feminiinisinä. Se johtuu siitä, että opettajina ja erilaisissa sote-alan tehtävissä toimii enemmän naisia kuin miehiä.

Herättäjä-Yhdistys ry
PL 21, 62101 Lapua
Puh. 0400 805 904
hy@h-y.fi
www.h-y.fi
www.herattajajuhlat.fi

Evankeliumikertomusten perusteella Jeesus ei vastaa kaavamaisista mieskuva. Hän ei ollut sen paremmin suuri seuramies tai illanistujaisten vitsinieikka kuin miehisen uhon tai fyysisen voimankaan mestari. Ennemmin Jeesuksesta piirtyy kuva vakavana, joskus jopa ahdistuneena, säälivänä ja määrätietoisena. Näistä piirteistä on vaikea sanoa, missä määrin ne ovat maskuliinisia ja missä määrin taas feminiinisiä.

Eräät feministisen teologian edustajat ovat ehdottaneet, että Kristus-nimen rinnalla voitaisiin käyttää naiseen viittaavaa Krista-nimeä. Taustalla on ajatus, että naisten ja tyttöjen voi olla helpompi lähestyä naisenhahmoista Jumalaa. Sitä havainnollistaa englantilaisen taiteilijan Edwina Sandynksen Christa-veistos.

Pyhä Henki on kolminaisuuden persoonista arvoituksellisin. Kreikan kielen henkeä tarkoittava pneuma-sana on neutri. Vastaava heprean sana 'ruuah' on feminiini, kun taas latinan 'spiritus' on maskuliini. Joku voisi ehdottaa, että tällainen vaihtelu viittaa Pyhän Hengen muunsukupuolisuuteen. Tavallisempaa lienee kuitenkin ajatella, että sukupuolierottelut soveltuvat huonosti, jos lainkaan, Pyhään Henkeen.

Olisiko meillä sanojen lisäksi muita tapoja kuvata Jumalaa? Klassisessa maalaustaiteessa Isä ja Poika on kuvattu miehinä. Ajatellaanpa Michelangelon maalaamaa "Aatamin luomista" Sikstuksen kappelin katossa. Siellä Luoja on vanha mies.

Jeesusta puolestaan on kuvattu myös feminiinisenä tai muunsukupuolisena. Tunnettu esimerkki siitä on Leonardo da Vincin Salvator Mundi -maalaus. Salvator Mundissa ja vuoden 2014 euroviisuvoittajassa Conchita Wurstissa on mielestäni samaa näköä.

Uuden testamentin tunnetuin vertaus on tuhlaajapoikakertomus. Siinä isän on ajateltu edustavan Jumalaa. Vertausta on myös kuvitettu, ja luultavasti tunnetuin tuhlaajapoika-aiheinen maalaus on Rembrandtin "Tuhlaajapojan paluu". Siinä hätkähdyttävää on, että isän oikea käsi on maalattu naisen kädeksi. Tämä viittaa jo mainitsemaani ajatukseen, että Jumalalla on sekä isällisiä että äidillisiä piirteitä.

Vaasassa Palosaaren kirkossa on alttaritauluna Alexandra Frosterus-Såltinin maalaus "Kristus Betaniassa". Siinä Jeesus on kuvattu mielestäni feminiinisesti punaruskeassa tunikassaan. Myös täällä Vaasan kirkossa Robert Ekmanin maalaamassa alttaritaulussa "Pyhän ehtoollisen asettaminen" Jeesuksella, samoin kuin eräillä opetuslapsilla, on paljon feminiinisiä piirteitä. Anekdoottina kerrotaan, että Vaasan kirkon keskimmäisessä alttaritaulussa, Albert Edelfeltin maalaamassa "Paimenten kumarruksessa", Jeesus-vauvan mallina oli tyttö.

Mitä tästä kaikesta pitäisi ajatella? Voin nähdä, että monien ihmisten ja erityisesti muunsukupuolisten sekä sukupuoli-identiteetiltään epävarmojen ja kyselevien näkökulmasta tässä mainitsemillani asioilla on paljon väliä. On rohkaisevaa kuulla, että kristillisen uskon keskeisten hahmojen, kolminaisuuden persoonien ja itse Jumalan kuvaukset ovat sukupuolittuneilta piirteiltään monisäikeisiä ja monikerroksisia. Sukupuolen moninaisuus – se, että kaikki ihmiset

Herättäjä-Yhdistys ry
PL 21, 62101 Lapua
Puh. 0400 805 904
hy@h-y.fi
www.h-y.fi
www.herattajajuhlat.fi

eivät ole selkeästi vain miehiä tai naisia – on yksi elämän ihmeistä. Ilman sitä elämä olisi paljon harmaampaa ja kulttuuri köyhempi. Sanoisimmeko, että sukupuolen moninaisuus on luomisihme.

(Tommin puheessaan käyttämä kuvitus alkaa seuraavalta sivulta.)

Edwina Sandys: Christa (1974)

Michelangelo: Aatamin luominen (1512)

Leonardo da Vinci: Salvator Mundi (n. 1499–1510)

Rembrandt: Tuhlaajapojan paluu (1661–1669)

Alexandra Frosterus-Såltin: Kristus Betaniassa (1912)

Robert Ekman: Pyhän ehtoollisen asettaminen (1861)

Albert Edelfelt: Paimenten kumarrus (1894)